

GÜZEL KONUŞMADA TELEVİZYONU

KULLANABİLMEK ve BİR MODEL ÖRNEĞİ ÖNERİSİ*

Yrd. Doç. Dr. Alpaslan OKUR**
Okt. Gökçen GÖÇEN***

Özet

Televizyonun özellikle çocuklar için olumlu ve olumsuz yönleri ele alınırken, konuşma bu yönler içinde gerektiği kadar yer bulamamaktadır. Çalışma, televizyonun konuşma üzerindeki etkilerini ortaya koymak yerine televizyonun konuşma üzerindeki olumsuz etkilerini, olumlu bir hâle dönüştürebilmek için “*Kişilerin güzel konuşmasında televizyonu nasıl etkili bir şekilde kullanabiliriz?*” sorusundan yola çıkılarak hazırlanmıştır.

Çalışmanın önemi, araştırmacı tarafından geliştirilen *model örneği* ile güzel konuşmada televizyonu kullanabilme düşüncesinin somut bir önerisinin sunulabilmesinden kaynaklanmaktadır.

Çalışma için *kaynak taraması* yapılmıştır.

Konuşma konusunda, televizyondan olumlu bir biçimde etkilendiklerini düşünen öğrencileri geliştirmek, televizyondan olumsuz etkilenmeyi de en aza indirmek için bir *model örneği* geliştirilmiştir. Güzel konuşma konusunda televizyonu kullanabilmeyi bilinçli bir çalışma hâline getirerek konuşma eğitimine özgün bir katkı sağlamak ve araştırmacılara fikir vermek amacıyla geliştirilen model örneği, “*Kişilerin güzel konuşmasında televizyonu nasıl etkili bir şekilde kullanabiliriz?*” sorusuna bir öneri olarak sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dil, Çocuk, Konuşma Eğitimi, Televizyon Dili, Güzel Konuşma

USING TELEVISION TO DEVELOP SPEAKING SKILLS AND A MODEL SUGGESTION

Abstract

While the positive and negative effects of television on children are discussed, speaking skills are not involved in these aspects as much as they should be. Rather than basing itself on the effects of the television on speaking, this study is based on the question “*How can the television be used efficiently for better speaking skills?*” in order to turn the negative effects of television on speaking skills into positive.

The significance of this study stems from the fact that the model developed by the researcher provides a concrete solution to the use of television for developing speaking skills.

A literature review has been conducted for the research.

A model has been developed in order to minimize the negative influence of television and to facilitate the speaking skills of the students who think that they have been influenced by television positively. Developed to support speech education with an authentic contribution by formulating the utilization of TV as a conscious process for better speaking and to inspire other researchers, this model poses a solution to the question “*How can the television be used efficiently for better speaking skills?*”.

Keywords: Language, Child, Speech Education, Television Language, Rhetoric

* Bu çalışma Gökçen GÖÇEN tarafından Yrd. Doç. Dr. Alpaslan OKUR danışmanlığında yapılan “*Televizyonun Konuşma Eğitimine Etkileri*” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Sakarya Üniversitesi

*** İstanbul Üniversitesi

GİRİŞ

Bir haber, etkinlik ya da sanat gösterisinin amaç ve içeriğinin aktarılmasında kullanılan televizyon dili, aynı zamanda dil kullanımına örnek oluşturduğu için dinleyici ya da izleyicilerin benzer durumlarda, kendi dil kullanımlarını da dolaylı bir biçimde etkilemektedir (Özsoy, 1998: 81).

Çocuklar günün büyük bir bölümünde televizyon seyretmekte olduklarından böylece “dil öğrenme alanı olarak da en çok medyayı” model almaya başlamışlardır. Günümüzde, duyarak öğrenilen dil karşısında çocuk, tek yönlü bir iletişim ile sorgulamaktan vazgeçtiği medyanın dilini “günlük konuşma biçimi” olarak kabul etmektedir (Tandaçgüneş, 2004: 202).

Bu nedenle insanların televizyon karakterlerinin konuşma biçimlerini örnek alması, “kendi dili için eksen tutması” ve “farkına varmaksızın orada kullanılan kalıp kullanımları almaları” kaçınılmazdır (Tombul, 2006).

Bu kaçınılmaz durum içinde, televizyonun eğitimle ilişkisini incelemek gerekmektedir.

Günün büyük bir bölümünde izlenmesi nedeniyle televizyon, Özkan’a (2004) göre “toplumsal fayda gözetilerek yayın yapıldığında birçok eğitim kurumunun yaptığı işlevi tek başına yapabilecek durumdadır”.

Televizyon, Özfirat’a (1998) göre “gündem oluşturma, saptama ve yönlendirme yönündeki etkileriyle” tüm ulusu aynı anda harekete geçirebilecek güçtedir. Özellikle, televizyon Zülfiyar’a (2009) göre “halkın kültür seviyesini yükseltmek, mevcut dili korumak ve geliştirmek” gibi var olan görevini tam anlamıyla yerine getirmesi durumunda, her yaştan ve kültürden insana ortak, doğru ve etkili bir dili yaratabilecek durumdadır.

Kişilere rahatlıkla ulaşabilen televizyon bu özellikleriyle Günşen’e (2006) göre “halk eğitiminde, Türkçeyi doğru ve güzel kullanmaya özendirmede ne büyük imkândır”.

Televizyonun birçok evde, birkaç tane bulunduğu günümüzde artık sorun, televizyonunun çocukları etkileyip etkilemediği ya da nasıl etkilediği olmamalıdır. Artık sorulması gereken soru Adak’ın (2004: 34) da belirttiği gibi “olumsuz etkiyi nasıl en aza indirerek, televizyonun olumlu işlevlerinden nasıl faydalanabiliriz” olmalıdır.

Gelişen dünyaya uyum sağlamak, teknoloji ile birlikte gelen sorunları ortadan kaldırmak ve eğitime zarar veren konular üzerinde olumlu çalışmalar yapabilmek araştırmacıların görevlerinden biridir.

1. AMAÇ, PROBLEM ve ÖNEM

1.1. Amaç

Çalışmada, televizyonun konuşma üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek için televizyon programlarında güzel konuşmanın önemine değinmek; bu öneme dair mesaj içerikli yayınlara dikkat çekmek ve böylece kişilerin güzel konuşmalarında televizyonu etkili bir şekilde kullanabilmek amaçlanmıştır. Ayrıca çalışma içeriğinde, bu konularda neler yapılabileceği ile ilgili görüşleri ve araştırmacı tarafından geliştirilen bir *model örneği önerisini* sunmak ve böylece kişi ve kuruluşları televizyonda titiz bir şekilde Türkçe kullanmaya ve güzel konuşmaya katkıda bulunmaya özendirmek hedeflenmiştir.

1.2. Problem

Televizyonun özellikle çocuklar için olumlu ve olumsuz yönleri ele alınırken, konuşma bu yönler içinde gerektiği kadar yer bulamamaktadır. Televizyonun konuşma üzerindeki etkilerini "*olumlulaştırabilmek*" için "*Kişilerin güzel konuşmasında televizyonu nasıl etkili bir şekilde kullanabiliriz?*" sorusu çalışma için çıkış noktası olmuştur.

1.3. Önem

Çalışmanın öncelikli önemini, araştırma için seçilen konu oluşturmaktadır. *Konuşma eğitimi, güzel konuşma, Türkçenin eğitimi ve öğretimi* üzerine yapılan çalışmalarda diğer beceri alanlarına yönelik konulara göre çok daha az yer alan bir araştırma konusudur.

Çalışmanın bir başka önemi ise araştırmacı tarafından geliştirilen *model örneği* ile güzel konuşmada televizyonu kullanabilme düşüncesinin somut bir önerisinin sunulabilmesidir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Konuşma

İnsanı diğer canlılardan ayıran konuşma, kişilerin yaşantısında yer alarak kendini anlatmanın, sosyalleşmenin ve akademik başarının önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

İnsanlarla dil yoluyla kurulan iletişimin anlatma boyutunu oluşturan ve yazıdan bağımsız, seslerden oluşan konuşma, farklı kaynaklarda farklı anlamları ile tanımlanmaktadır. Farklı kaynaklardan hareketle konuşma; "*başkalarını ilgilendireceği varsayımı ve başkalarıyla anlaşma, haberleşme, ilişki sürdürme gibi amaçlarla konu, duygu, düşünce, istek veya hayallerin, diğer canlılardan farklı olarak zihinde tasarlanmasından sonra görsel, işitsel öğeler ile ses organları aracılığıyla sözler halinde bildirilmesidir*" şeklinde tanım-

lanabilir (Demiray, 2008; Erdem ve Deniz, 2008; Ergenç, 1998; Kavcar ve diğerleri, 1998; Özbay, 2005; Sever, 2000, Taşer, 2000; Temizyürek, 2007).

2.2. Konuşma Eğitimi

Kendini ifade etme ve iletişim kurma açısından önemli olan konuşma, Türkçe öğretiminin de temelini oluşturmaktadır. Konuşma, okuma yazma gibi becerilerin çıkış noktasını oluştururken aynı zamanda, öğretmen-öğrenci arasındaki bilgi alışverişi, açıklama, anlatma, değerlendirme gibi aşamalarda da önemli rol oynamaktadır (Özbay, 2005; Temizyürek ve diğerleri, 2007: 249).

Konuşma eğitiminin amacı; *“öğrencilere konuşmayı öğretmek değil; hangi toplumsal konumdan gelirse gelsin, evde ne düzeyde dil bilincine ve Türkçe edincine ulaşmış olursa olsun, bütün öğrencilerin ana dilini bilimsel bir anlayışla ve planlı bir biçimde geliştirmektir”* şeklinde açıklanabilir. Böylece; öğrencilerin duygu, düşünce, hayal ve isteklerini dil kurallarına uygun, doğru ve etkili biçimde, hazırlıklı veya hazırlıksız, bir kişi veya topluluk karşısında ya da resmî bir platformda anlatmasını sağlayarak ve öğrencilere nasıl iletişim kurulabileceğini, doğru seslendirmeyi ve nazik konuşmayı öğretmek kendine güvenen bireyler yetiştirmektir (Aktaş ve Gündüz, 2001; Bağcı ve Temizkan, 2006; Huber, 2008; Kurudayıoğlu, 2003; Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2007; Yıldız ve diğerleri, 2008).

2.3. Televizyon

Uzaktan görme anlamına gelen “tele” ve “vison” sözcüklerinden oluşan televizyon, herhangi bir olay ya da konuyu, ses ve görüntü ile izleyicilerine aktarabilmesiyle 20. yüzyılın en büyük buluşlarından biridir.

Kitle iletişim araçları içinde en sık kullanılan televizyon için birçok benzetme yapılmıştır. Bunlar *“eğlendirici, ağrı kesici, yalnızların yoldaşı, israf diyarı, aptal kutusu, sihirli-büyümlü kutu, dünyaya açılan pencere, beyaz gürültü, zaman hırsızı, elektronik bakıcı”* gibi sözcüklerdir (Atay ve Öncü, 2004; Göneç ve Göneç, 2004; Mutlu, 1999). Daha çok olumsuz benzetmeler yapılmış olsa da çocuklar için vazgeçilmez bir araç olan televizyon, *“zamanla, evin misafiri olma konumundan çıkarak, ev sahibi sıfatını kazanmış ve ailenin en çok zaman geçirdiği kitle iletişim öznesi durumuna ulaşmıştır.”* (Ertürk ve Gül, 2006).

Çocuklar okula başlamadan çok önce medya araçları ve özellikle de televizyon ile tanışmaktadırlar. Bu nedenle, televizyonun eğitimle ilişkisini incelemek gerekmektedir.

2.4. Televizyon ve Eğitim

Günümüzde televizyon neredeyse her evde, en az bir tane bulunmaktadır. Gününün büyük bir bölümünde izlenmesiyle televizyon, Özkan'a (2004) göre *"toplumsal fayda gözetilerek yayın yapıldığında birçok eğitim kurumunun yaptığı işlevi tek başına yapabilecek durumdadır"*.

Son zamanlarda teknolojiye yaşanan gelişmeler de bir eğitim aracı olarak televizyonu destekler niteliktedir. Teknolojik gelişmeler, Gani'ye (1996) göre *"neredeyse eğitim ve öğretim faaliyetlerini öğretmenin elinden alarak Medya'ya teslim eder hale"* getirmiştir bizleri.

Postman'a (2004: 163) göre *"şu anda Amerika Birleşik Devletleri'nde izlenmekte olan köklü eğitim atılımının sınıflarda değil evde, televizyon aygıtının önünde gerçekleştiğini ve okul yöneticileriyle öğretmenlerin yetki alanında değil, televizyon kanalı yöneticileriyle komedyenlerin alanında meydana geldiğini söylemek"* yanlış olmayacaktır. Anlatılmak istenen, televizyonun eğitimi denetleme gücünü ele geçirmiş olmasıdır. Postman, televizyonu da bir *"öğretim programı"* olarak isimlendirmekte ve bu öğretim programının okul öğretimi- ni geride bıraktığını söylemektedir. Bir başka deyişle, televizyon hızla birinci öğretim programı haline gelmektedir.

Televizyonun aile, okul ve öğretmenlerin önüne geçtiği düşüncesi son zamanlarda daha da kabul gören bir düşünce hâline geliyor olsa da eğitimde *"televizyon yayınlardan öğretmenin yerini tutmak için değil, ama öğretimi zenginleştirmek için"* yararlanılmalıdır (Türkoğlu, 1983).

2.5. Güzel Konuşmada Televizyonu Kullanabilmek

Bireylerin doğru ve etkili bir dil kullanımına sahip olmaları için iyi bir konuşma eğitimi almaları gerekmektedir. Aileden sonra, konuşma becerisinin geliştirilebileceği yer okuldur. Bununla birlikte, bireylerin konuşmaları üzerinde televizyonun da önemli bir etkisi vardır.

RTÜK (t.y.) verilerine göre, *"sürekli olarak hayatımızın içinde bulunmaları sebebiyle radyo ve televizyonların, dilde iyi veya kötü alışkanlıklar oluşturmada, okuldan daha önemli rol oynadıkları"* ileri sürülebilmektedir. Çünkü kişiler Ercilasun'a (1998) göre, *"kelimelerin doğru söylenişle, doğru yer ve anlamda kullanılmasını"* okuldan önce televizyonla tanışarak ve sonrasında gereğinden fazla kullanarak televizyondan öğrenmek durumundadırlar. Aynı şekilde kişiler okulun öğrettiklerinin aksine, kelimelerin yanlış söylenişle, yanlış yer ve anlamda kullanılmasını da televizyondan öğrenebilmektedir.

Televizyonun konuşmayı etkilemesi de genellikle farkında olmadan, amaçsız bir şekilde gerçekleşmektedir. Eğitim amacı olmadan yapılan yayınları izleyenlerin konuşmalarında televizyondan etkilendikleri görülmektedir. Televizyon yayınları incelen-

diğinde, daha çok olumsuz bir etkilenmeden söz edilebiliyorken yayın niteliklerinin iyileştirilmesi ile bu etkilenmenin yararlanmaya dönüşebileceği de söylenebilmektedir. Böylece konuşma eğitiminde televizyondan olumsuz bir şekilde etkilenme değil, televizyonu olumlu ve etkili bir şekilde kullanabilme söz konusu olacaktır.

Televizyonun olumsuz ifadeleri yaygınlaştırması sonucunda, pek çok aile çocuklarının kullandığı sözcükleri bilmediğinden, pek çok öğretmen öğrenciler tarafından bilerek değiştirilen, yanlış söylenen sözcük ve cümlelerden şikâyet etmektedirler. Bunları düzeltme çalışmalarından da bir sonuç alınmamaktadır (Özfirat, 1998: 148).

Öğrenciler, aile ve öğretmenlerine karşı her gün görebildikleri, sevdikleri kimi zaman gözlerinde büyüttükleri kimi zaman tanışmak için can attıkları televizyon karakterlerini örnek almayı ve onları taklit etmeyi sürdürmektedirler.

Uygulama yapmak ve iyi konuşanları örnek almak ile kazanılabilecek ve geliştirilebilecek konuşma becerisi karşısında, televizyonun olumsuz etkilerini olumluya çevirecek olan ise yine televizyonun kendisi olacaktır. Sevilen televizyon karakterleri karşısında, aile, çevre ve okul gibi kavramların önemsiz kaldığı hatta kimi zaman gözden kaybolduğu konularda, televizyonu kullanmayı bilmek ve eleştirmenin dışında yararlanmaya çalışmak önemlidir. Televizyonu kullanabilme biçimleri, özellikle araştırmacılar tarafından önerilecek *uygulamalı model örnekleri* ile fark edilebilecek ve gelişme gösterebilecektir.

Güzel konuşmada televizyonu kullanabilmekten iki şekilde söz edilebilmektedir. Bunlardan biri güzel konuşmada televizyonu doğrudan kullanmak iken bir diğeri televizyonu okullarda öğretmenler aracılığıyla dolaylı olarak kullanmaktır.

2.5.1. Güzel Konuşmada Televizyonu Doğrudan Kullanabilmek

Televizyonu konuşma konusunda etkin bir şekilde eğitime katmak; televizyonun özendirici yönüyle izleyicileri konuşma konusunda bilinçlendirecek ve örnek olacak yayınlar yapmak ile gerçekleşecektir.

Televizyon, Özfirat'a (1998) göre "*gündem oluşturma, saptama ve yönlendirme yönündeki etkileriyle*" tüm ulusu aynı anda harekete geçirebilecek güçtedir. Özellikle televizyonun Zülfikar'a (2009) göre "*halkın kültür seviyesini yükseltmek, mevcut dili korumak ve geliştirmek*" gibi var olan görevini tam anlamıyla yerine getirmesi durumunda her yaştan ve kültürden insana ortak, doğru ve etkili bir dili yaratabilecek durumdadır.

Kişilere rahatlıkla ulaşabilen televizyon, bu özellikleriyle Günşen'e (2006) göre "*halk eğitiminde, Türkçeyi doğru ve güzel kullanmaya özendirmede ne büyük imkândır*".

Televizyonun özendirme işlevini yerine getirebilmesi için öncelikle televizyonda konuşulan dile özen gösterilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, televizyonun bir yayına

başlamasında aranması gereken ilk şart, dil ve anlatıma gösterilen önem ve özen olmalıdır.

Televizyon yayınlarında dil konusunda yapılan denetlemeler ve gösterilen özen ile televizyon dili, yalnızca bir olayın anlatımını kolaylaştırmak yerine eğitici özellik de kazanmış olacaktır. Pirim'in (1996: 1417) de belirttiği gibi bu, hem insanların dilini geliştirmesini ve zenginleştirmesini sağlayacak hem de olayları yorumlamasına katkı yapacaktır.

Televizyonda dile gösterilen özenin yanında halkın da özenli dil kullanımı konusunda bilinçlendirilmesi gereklidir. Halkı bilinçlendirmek amacıyla Aksaçoğlu ve Yılmaz'a (2007) göre yaygın eğitim faaliyetleri ile MEB ve Kültür ve Turizm Bakanlığı, Batuş'a (2003: 448) göre sivil toplum örgütleri de katılmalıdır. Ayrıca kişi ve kurumlar Ayrancı ve diğerleri'ne (2004) göre "3 ay, 6 ay ya da 1 yıllık yayın dönemini temsil edecek, çocuk programlarının da bu açıdan inceleneceği çalışmalar" yapılmalıdır.

Bilinçlendirmeye yönelik televizyon yayınları, düzenli aralıklarla ancak sürekli bir biçimde "kampanyalar, haftalar, ödüllü yarışmalar" şeklinde oluşturulmalı ve dil kurallarının hatırlatılacağı "eğlenceli yarışma ve bulmaca programları" düzenlenmelidir (Giray, 1998: 236; Şamiloğlu, 1998: 162). Böylece konuşma için gereken ilgi, bilgi dolu ve uzun soluklu olacaktır.

Güzel konuşmada televizyonu doğrudan bir araç olarak kullanmanın yollarından biri Arıcı'ya (1998) göre "TRT'nin oluşturduğu dil konulu Geçici Danışma Kurulu üyelerinden isteyenlerin Türkçe ile ilgili kısa ve öz sloganları kendi seslerinden görüntülü olarak halka iletmesi"dir. Burada yer alan kişiler yalnızca TRT ile sınırlı tutulmamalı gönüllü olan ve dil ile ilgilenen kişilerle de desteklenmelidir.

Bu desteklemede, televizyonu güzel konuşma konusunda bir eğitim aracı gibi kullanmak için kişiler tarafından model alınan televizyon karakterlerinden yararlanmak, bu konuda televizyonu kullanabilmenin en iyi yollarından biri olacaktır. İlgile izlenen televizyon karakterlerinin yer aldığı proje ve kampanyaların dikkat çektiği ve yaptırım gücü olduğu herkes tarafından bilinmektedir.

Son dönemdeki eğitim içerikli bu tür projelerden biri, akşamları belirli saatlerde televizyonda yayınlanan "Haydi Çocuklar Uykuya" projesidir. Bu projenin ilgi çektiği ve yaptırım gücü olduğu RTÜK (t.y.) Çocuk Sitesi'nde yapılan şu iki yorumdan anlaşılabilir:

“Akıllı işaret çıkınca yatarım” (Mavişehir İ.Ö.O, 8-A/19.12.2010).

“Sayın RTÜK Kurulu Ben 13 yaşındayım fakat ailem “haydi çocuklar uykuya projesi” televizyona çıktığında (21:30).yatağa yolluyor :). Bu projenin 2’ye ayrılmasını istiyorum. Küçükler için ve büyükler için. Küçükler için saat 21:30’da çıkmalı; büyükler için ise 22:30 olmasını istiyorum. Ve yine bu yazının okunup geçilmemesini istiyorum. Şimdiden teşekkür ederim” (Engin Hayri ÖZMERİÇ İ.Ö.O, 7-A/27.12.2010)

İlgi çeken ve yaptırım gücü olan bu projenin *etkili ve güzel konuşmaya* uyarlanması ile örnek alınan televizyon karakterleri ve televizyonun kendisi kullanılmış olacaktır. Böylece televizyon, toplumsal bir fayda için bilinçli ve amaçlı bir şekilde güzel konuşma konusunda doğrudan bir eğitim aracı olarak yer almış olacaktır.

Etkili ve güzel bir konuşmada televizyonu kullanabilmek için araştırmacı tarafından bir *model örneği* geliştirilmiştir.

Güzel konuşmada televizyonu kullanabilmeyi bilinçli bir çalışma hâline getirerek konuşma eğitimine özgün bir katkı sağlamak ve araştırmacılara fikir vermek amacıyla geliştirilen *model örneği*, “*Kişilerin güzel konuşmasında televizyonu nasıl etkili bir şekilde kullanabiliriz?*” sorusuna bir *öneri* olarak *Öneriler* bölümünde sunulmaktadır.

2.5.2. Güzel Konuşmada Televizyonu Dolaylı Olarak Kullanabilmek

Televizyonu okullarda öğretmenler aracılığıyla kullanarak konuşma ile ilgili öğrenciler üzerinde istenen davranışları oluşturabilmek, öğrencileri olumlu davranışlara yönlendirebilmek için televizyonu konuşma eğitimi içinde güzel konuşma konusunda dolaylı olarak kullanmak gerekir.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde, öğretiminin etkili ve ilginç kılınması için Sever ve diğerleri’ne (2006: 19) göre “*tek kaynaklı uygulamalar yerine, çok uyaranlı eğitim ortamları yaratılmalıdır*”. Böyle bir ortam için televizyon kullanılabilir.

Konuşma eğitiminde öğrencilere, televizyonun kurmaca dünyasını anlatmak, öğrencilerin eleştirel bir bakış kazanmalarına yardımcı olacaktır. Bu kurmaca dünyanın iyi ve kötü yanlarını, yayınlardan seçilenlerle örneklemek, öğrencilerin kendi konuşmalarına dikkat çekerek yayınlardaki kötü örneklerin taklit edilmemesi konusunda öğrencilere öğütler vererek, öğrencileri sevilen karakterlerin doğru ve etkili konuşmalarına özendirerek, öğrencilerin konuşma biçimlerine olumlu yönde etki edecektir.

Konuşma becerisinin geliştirilmesi için yazma becerisinde olduğu gibi uygulama yapmak gerekmektedir. Temizyürek’e (2004) göre “*bol bol uygulama yapmak, iyi konuşan konuşmacıları dinleyerek onları model almak gibi, yaparak öğrenme modelleri*” konuşma becerisinin gelişmesi için en uygun çalışmalardır. Bunun için “*Tespit edilen bazı konuşmalar sınıfta dinletilebilir. Yine tespit edilen kimi radyo ve televizyon konuşmalarının*

başarılı ve başarısız yönlerini belirtmek için derslerde 15-20 dakikalık zaman ayrılabilir". Ayrıca Demirel'e (2002: 97) göre de bunlar yalnızca okul etkinlikleri olarak kalmamalı, öğrenciler "okul dışı faaliyet olarak, düzeyine uygun radyo ve televizyon programlarını dinlemek" konusunda iyi programlara yönlendirilmelidir.

Konuşmada kültür ağzı, tonlama, vurgu, sözcük zenginliği yönlerinden iyi örnekler çok etkilidir. Öğretmenler de televizyondaki iyi programlara çocukları yönlendirerek söz dağarcığının zenginleşmesini sağlamalıdır (Aydın Yılmaz ve Uzman, 2005: 25; Kavcar ve diğerleri, 1998: 59).

Bu çalışmalara uygun olabilecek televizyon yayınlarından öğretmenler tarafından seçilecek örnekler ile sınıf içinde uygulamalara yer verilebilir. Calp'ın (2005: 317) da belirttiği gibi *"öğrencilerin doğru ve güzel bir söyleyiş kazanmalarında işitsel araçların büyük bir önemi vardır".*

Televizyon yayınlarından yararlanarak konuşmayı özetlemek, öğrencilerin bilgilerini somutlaştırmak olacaktır. Böylece gözlem yoluyla, görerek ve duyarak öğrenme kolaylaşacak ve Demirel'e (1999: 100) göre *"hedeflere daha kısa zamanda ulaşmayı ve öğrenmenin kalıcı izli olması" sağlanacaktır. Konuşma eğitiminde görsel materyallerin kullanılması Akyol'a (2006) göre "özellikle kaynaştırma eğitiminde, öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerle ve Türkçenin az konuşulduğu yörelerde etkili olacaktır".*

Ders kitapları dışında, teknolojinin eğitime dâhil edilerek, televizyon yayınlarının videolar hâlinde konuşma eğitiminde kullanılması da *"öğrenmeyi herhangi bir zaman, mekân ya da kişiye bağlı olmaktan kurtarmaktadır. Aynı zamanda videonun tekrar özelliği kalıcı öğrenmeye" daha çok katkı sağlayacaktır (Erim ve Yöndem, 2009).*

Televizyonun dolaylı bir şekilde konuşma eğitimine katılması, yetersiz ders saatleri, kalabalık ve gürültülü sınıflar gibi olumsuzlukların giderilmesine yardımcı olacak ve Önkaş'a (2010) göre *"öğretmenin yazarak kaybettiği vakti ortadan kaldırdığı için, öğrencinin daha fazla örnekle karşı karşıya gelerek uygulama yapmasına" olanak sağlayacaktır.*

Bugün gelinen noktaya bakıldığında, televizyon bir şekilde dolaylı bir eğitim aracı gibi kullanılıyor görünmektedir. Cereci'nin (1997: 27) belirttiği gibi bir annenin çocuklarına ya da öğretmenlerin öğrencilerine vereceği bilgi ya da örnek *"televizyondan alıntılanmakta ya da ondan esinlenilmiş olmaktadır".* Konunun daha iyi anlaşılması için televizyonun örnekleri değerli bulunurken anlatım biçim ve yöntemlerini de yine televizyon göstermektedir.

Unutulmamalıdır ki öğrencilerin ailede ve okulda aldıkları konuşma eğitimleri ne kadar yeterli olursa olsun Çifçi'nin (2006) ifade ettiği gibi konuşma eğitimi *"sesli ve görüntülü kitle iletişim araçları ile desteklenmediği sürece etkisini yitirmekten, verimsiz kalmaktan kurtulamaz".*

3. YÖNTEM

3.1. Model

Çalışma için *kaynak taraması* yapılarak konuyla ilgili kaynaklar incelenmiştir. Ayrıca, konuyla ilgili bir *model örneği* geliştirilerek araştırma önerilerine örnek olması amaçlanmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Televizyon ve eğitim arasındaki ilişkiyi daha iyi anlayabilmek için çalışmanın bütünü oluşturulan tez çalışmasının televizyon ve konuşma eğitimi arasındaki ilişkiyi ortaya koyan bulgularına bakılabilir.

Buna göre, araştırmaya katılan öğrencilerin verdikleri yanıtlara göre; öğrenciler konuşma konusunda, televizyonun okula göre daha öğretici olduğuna inanmaktadırlar. Öğrenciler televizyonun bu öğreticiliğinin sınıfta, televizyondan iyi ve kötü örnekler göstermek şeklinde öğretmen tarafından kullanılmasının ilgi çekici olacağını düşünmektedirler. Aynı zamanda öğrenciler, konuşma eğitimlerini öğretmenleri yerine sevdikleri televizyon karakterlerinden almak istediklerini de belirtmektedirler (Göçen, 2011).

Bu bulgular, daha önce yapılan araştırma sonuçlarıyla da tutarlılık göstermektedir. Kaya ve Tuna'nın (2008) yapmış oldukları araştırma bulgularına göre televizyonun en olumlu etkisinin sırasıyla "*eğitim*", "*eğlendirme*" ve "*boş zamanı değerlendirme*" olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla Işık'a (2007: 132) göre "*sadece zararlı etkilerini göz önüne alarak hem eğitici hem de eğlendirici özellikteki programlardan çocuğu uzak tutmak doğru bir davranış değildir*".

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

İnsan yaşamının bir parçası hâline gelen televizyon özellikle de çocuklar tarafından izlenmekte ve çocukların ailesinden, arkadaşlarından hatta öğretmenlerinden biri gibi olmaktadır.

Uzun izlenme süresi ile doğru orantılı olarak olumlu ve olumsuz etkilerinin olduğu kabul edilen televizyon, Çaplı'ya (1996: 1337) göre "*içeriği açısından sorumlu olmasına karşın, izleyicilerin onu kullanma yöntemleri için ise suçlanamaz*".

Bunun için televizyonu yasaklamak, olumsuz yönleri üzerinde durmak ya da Güven'in (2011) belirttiği gibi "*okullarda araç gereç eksikliğini vurgulamak*" yerine yeni yöntemlerle televizyonu doğrudan ya da dolaylı eğitiminin içine katmak ve Batuş'un (2003: 447) belirttiği gibi "*bu aygıtı en akılcı ve faydalı biçimde kullanmak*" gerekmektedir.

Televizyon, insanlara ulaşmadaki kitlesel gücünden dolayı, istenildiği takdirde akılcı bir biçimde kullanılarak insanlara eğitim ortamının yaratılmasında kullanılabilir en iyi araçlardan biridir.

Televizyonun konuşma konusunda insanlar üzerinde yaptığı etki, televizyon dilinin Türkçeyi doğru ve güzel kullanmaya örnek oluşturması ile olumlu bir biçimde sağlanabilir. Bu örnek olmada, insanları en çok etkileyecek ve özendirecek olan ise sevilen televizyon karakterleri olacaktır.

Televizyondan etkilenmenin kaçınılmaz bir gerçek olduğu ve televizyonun birçok evde, birkaç tane bulunduğu günümüzde artık sorun, televizyonunun çocukları etkileyip etkilemediği ya da nasıl etkilediği olmamalıdır. Artık sorulması gereken soru Adak'ın (2004: 34) da belirttiği gibi "*olumsuz etkiyi nasıl en aza indirerek, televizyonun olumlu işlevlerinden nasıl faydalanabiliriz*" olmalıdır.

Konuşma konusunda, televizyondan olumlu bir biçimde etkilendiklerini düşünen öğrencileri geliştirmek ve televizyondan olumsuz etkilenmeyi de en aza indirmek ve güzel konuşmada televizyonu etkili bir şekilde kullanabilmek için bir *model örneği* geliştirilmiştir. Güzel konuşma konusunda televizyonu kullanabilmeyi bilinçli bir çalışma hâline getirerek konuşma eğitimine özgün bir katkı sağlamak ve araştırmacılara fikir vermek amacıyla geliştirilen model örneği, "*Kişilerin güzel konuşmasında televizyonu nasıl etkili bir şekilde kullanabiliriz?*" sorusuna bir öneri olarak sunulmaktadır.

6. ÖNERİLER

6.1. Araştırmaya Yönelik Öneriler

- Televizyonun konuşma üzerindeki *olumlu* etkilerinden söz edebilmek için öncelikle, televizyonda dil kullanımına gereken önemin verilmesi ve özen gösterilmesi gerekmektedir.
- Televizyonu, güzel konuşma konusunda bir eğitim aracı gibi kullanmak için insanlar tarafından model alınan televizyon karakterlerinden faydalanmak ise konuşma eğitiminde televizyonu kullanabilmenin en iyi yollarından biri olacaktır. İlgili izlenen televizyon karakterlerinin yer aldığı proje ile kampanyaların dikkat çektiği ve yaptırım gücü olduğu herkes tarafından bilinmektedir.

Son dönemde, televizyonda yayınlanan bu projelerden biri, *Haydi Çocuklar Uykuya* projesidir. İlgili çeken ve yaptırım gücü olan bu projenin etkili ve güzel konuşmaya uyarlanması ile örnek alınan televizyon karakterleri ve televizyonun kendisi kullanılmış olacaktır. Böylece televizyon, toplumsal bir fayda için bilinçli ve amaçlı bir şekilde güzel konuşmada doğrudan bir eğitim aracı olarak yer almış olacaktır.

Güzel konuşmada televizyondan olumlu etkilenmeyi gerçekleştirebilmek ve genelde konuşma eğitimine özelde güzel konuşmaya özgün bir katkı sağlamak, araştırmacılara fikir vermek ve “*Kişilerin güzel konuşmasında televizyonu nasıl etkili bir şekilde kullanabiliriz?*” sorusuna bir öneri getirmek amacıyla “*Haydi Çocuklar Uykuya*” projesinden yola çıkılarak bir model örneği geliştirilmiştir.

Video biçiminde geliştirilen *model örneğinde*, “*Haydi Çocuklar Uykuya*” projesinde olduğu gibi, sevilen televizyon karakterlerinden yararlanılması düşünülmüştür. Bunun nedeni; davranışlar konusunda, sevilen televizyon karakterlerinin kimi zaman bir aile bireyinden ya da bir arkadaştan kimi zaman da bir öğretmenden daha etkili olabildiği düşüncesidir. Yapılan tez çalışmasının ve alan yazın taramasının sonuçları da bu düşünceye doğrultusundadır.

Bu düşünce ile geliştirilen *model örneğinde*, İlker Ayırık’ın yer alması uygun görülmüştür. Bu kararın çıkış noktasını, İlker Ayırık’ın son olarak rol aldığı dizide canlandırmış olduğu karakter oluşturmaktadır. Karakter, izleyenler tarafından *Mürsel* adıyla, *Coğrafya Öğretmeni* olmasıyla ve *kekeleyerek* konuşması ile tanınmaktadır. Dizideki rolü ile çocuklar tarafından çok sevilen *Mürsel* karakterinin konuşması da izleyenlerin dikkatini çekmektedir ve bu konuşma biçimi, izleyenler tarafından taklit edilmektedir. Öyle ki birçok kişi, karakteri canlandıran İlker Ayırık’ın da bu şekilde konuştuğuna inanmaktadır.

Bunların sonucunda, örnekte İlker Ayırık’ın yer almasının uygun olacağı düşünüülmesinin ilk nedeni, çocuklar tarafından seviliyor olmasıyken bir diğer neden de konuşmasıyla çocuklar için olumsuz bir *model* oluşturmasıdır. Böylece, İlker Ayırık’ın sevilmesi nedeniyle izleyenler üzerindeki etkisi hem daha güçlü olacak hem de *Mürsel* karakterine benzemeyen konuşma biçimiyle güzel konuşma konusunda söyledikleri daha anlamlı olacaktır.

Bu amaçla *model örneği*, *etkili ve güzel konuşma* konusunda araştırmacı tarafından geliştirilen yazılı bir metnin İlker Ayırık tarafından okunması (seslendirilmesi) ile oluşturulmuştur. *Model örneğinde* kullanılan metin şu şekildedir:

Şekil 2: Model Örneğinden Görüntüler

“Merhaba arkadaşlar;

Etkili ve güzel konuşabilmek için öncelikle, güzel konuşanları dinlemelisiniz. Onları örnek alarak, okulda oluşturduğunuz, duygu, düşünce ve hayallerinizi anlatabileceğiniz ortamlarda konuşabilirsiniz. Böyle ortamlar için öğretmenlerinizden destek alabilirsiniz.

Derslerde, hazırlıklı ya da hazırlıksız olarak yapacağımız konuşmaların sizi geliştireceğini unutmamalıyız. Böyle etkinliklerde, daha çok yer almalı, akıcı bir konuşma için daha çok kitap okumalıyız.

Heyecanınızı yenmek için tiyatro ve münazara topluluklarında arkadaşlarımızla birlikte çalışabilirsiniz. Arkadaşlarınıza destek olmak için beğendiğiniz konuşma biçimlerinin görüntü ve ses kayıtlarını onlarla paylaşabilirsiniz. Medyada beğenmediğiniz konuşma biçimlerini ise, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu’na şikâyet edebilir, bu kurumun çocuklar için hazırlamış olduğu internet sayfasında görüşlerinizi paylaşabilirsiniz.

Sevgili arkadaşlar;

Türkçeyi güzel konuşma, şiir okuma, fıkra anlatma, tekerleme söyleme, atasözü ile deyimleri doğru ve yerinde kullanma yarışmaları düzenleyerek “güzel bir Türkçe” için başkalarını da heveslendirebilirsiniz.

Unutmayın; güzel konuşarak sosyal hayatınızda aranan ve tanınan, akademik hayatınızda başarılı, meslek hayatınızda tercih edilen biri olabilirsiniz.

Güzel bir gelecek için, “çok güzel konuşmalıyız”...”

İçeriğini güzel konuşmanın öneminin ve güzel konuşabilmek için yapılması gerekenlerin oluşturduğu *model örneğine*, tez çalışmasının yer aldığı *Yüksek Öğretim Kurumu* sayfasından ulaşılabilmektedir. Bu örneğe ait görüntülere ise çalışma içinde şu şekilde yer verilebilir:

- Televizyonun olumlu etkisi ve televizyondan yararlanabilmek için hazırlanan *örnek konuşma modelleri* ders kitaplarına CD'ler şeklinde eklenebilir. İzlenen konuşmalar, öğrencilere örnek olurken aynı zamanda öğrencilerin uygulama yapmasına da olanak sağlayacaktır.
- Konuşma becerisinin geliştirilmesinde, öğretiminin etkili ve ilginç kılınması için farklı sınıf ortamları yaratılabilir. Böyle bir ortam için televizyon kullanılabilir.
- Böyle uygulamaların etkililiği için konuşma eğitime yönelik bağımsız saatlerin konulması ve müfredat programının da buna göre düzenlenmesi gerekmektedir.
- Öğretmenler, konuşma eğitiminde televizyondan ya da televizyon görüntülerine ait videolardan kendi olanakları ile konuşma örneklerini derslerde izletmek ya da dinletmek şeklinde yararlanabilirler.
- Öğrencilerin bir araç olarak televizyonun nasıl kullanılması gerektiği konusunda da bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Bunda medya okuryazarlığı dersine düşen görev büyüktür.
- Son olarak televizyon söz konusu olduğunda ailelere de büyük görevlerin düştüğünü belirtmek gerekmektedir. Televizyonun yasaklanmasının bir çare olamayacağı günümüzde ailelerin, çocuklarının televizyon seyretmelerine rehberlik yapmaları ve izlenen programlar için seçici davranmaları gerekmektedir.

6.2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Televizyonun konuşma üzerinde olumlu etkileri için ve güzel konuşma konusunda televizyonu kullanabilmek için geliştirilen *model örneğinin* etkililiği, öğrenciler ile yapılacak deneysel çalışmalarla geliştirilebilir.
- Sevilen farklı televizyon karakterleri ve farklı metinlerle de oluşturulabilecek olan *model örneği* ile her kesimden, her yaştan ve her beğeniden öğrenciye ulaşmak amaçlanabilir.

KAYNAKLAR

- Adak, N. (2004), "Bir Sosyalleşme Aracı Olarak Televizyon ve Şiddet", *Bilig*, 30, s.27-38.
- Aksaçlıoğlu, A. G. ve Yılmaz, B. (2007), "Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*", s.21, 1, 3-28.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2001), *Yazılı ve Sözlü Anlatım (2. Basım)*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Akyol, H. (2006), *Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri*, Kök Yayıncılık, Ankara.
- Arıcı, T. (1998), "Dilimizde Yabancılaşmanın Tarihsel Boyutu", *Radyo ve Televizyon Yayınlarında Türk Dilinin Kullanımı Tebliğler (1999)*, s. 102-107, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu, Ankara.
- Atay, M. ve Öncü, E. Ç. (2004), Elektronik Bakıcı; Televizyon, 1. Uluslararası Çocuk ve İletişim Konferansı "Milenyumda Çocuk ve İletişim", *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları*, s. 435-443, İstanbul.
- Aydın Yılmaz, Z. ve Uzman, E. (2005), "Televizyonun Çocukların Dil Gelişimine Etkileri", *Türk Dili*, s. 643, 16-27.
- Ayrancı, Ü. Köşgeroğlu, N. ve Günay, Y. (2004), "Televizyonda Çocukların En Çok Seyrettikleri Saatlerde Gösterilen Filmlerdeki Şiddet Düzeyi", *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, s. 5, 133-140.
- Bağcı, H. ve Temizkan, M. (2006), "İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Türkçe Öğretmenlerinden Beklentileri", *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 4(4), s. 477-498.
- Batuş, G. (2004), Sanal Dünyanın Kurbanı Çocuklar. 1. Uluslararası Çocuk ve İletişim Konferansı "Milenyumda Çocuk ve İletişim", *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları*, s. 445-448, İstanbul.
- Calp, M. (2005), *Özel Öğretim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi (2. Basım)*, Eğitim Kitabevi, Konya.
- Cereci, S. (1997), "Televizyon Eğitebilir Mi?.", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, s. 4, 21-28.
- Çaplı, B. (1996), "Çocuk ve Televizyon", *Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı*, II, s. 12, 1334-1345.
- Çiğci, M. (2006), "Türkçe Öğretiminin Sorunları", *Türkçenin Çağdaş Sorunları içinde (2. Basım)*, s. 77-134, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Demiray, U. (Ed.). (2008), *Etkili İletişim (2. Basım)*, Pegem Akademi, Ankara.
- Demirel, Ö. (1999), *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi (2. Basım)*, MEB, İstanbul.
- Demirel, Ö. (2002), *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi (4. Basım)*, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Ercilasun, A. B. (1998). "Türkçenin Yapısına Uygunluk Bakımından Radyo ve Televizyon Yayınlarında Kullanılan Türkçe", *Radyo ve Televizyon Yayınlarında Türk Dilinin Kullanımı Tebliğler (1999)*, s. 31-36, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Ankara.
- Erdem, İ. ve Deniz, K. (2008), "Güzel Konuşma Kurslarında Verimliliği Artırmaya Yönelik Bir Alan Araştırması", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5, 10, s.75-90.

- Ergenç, İ. (1998), "Radyo ve Televizyon Yayınlarında Türk Dilinin (Türkçenin) Kullanımı Konusunda Dilbilimin Verilerinden Nasıl Yarlanılabilir?.", **Radyo ve Televizyon Yayınlarında Türk Dilinin Kullanımı Tebliğler (1999)**, s. 115-119. Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu, Ankara.
- Erim, A. ve Yöndem S. (2009), "Video Model Destekli Öğretimin Gitar Performansına Etkisi", **Doğuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi**, 26, s.45-55.
- Ertürk, Y. D. ve Gül, A. A. (2006), **Çocuğunuzu Televizyona Teslim Etmeyin Medya Okuryazarı Olun**, Nobel Yayınları, Ankara.
- Gani, V. (1996), "Medya ve Eğitim", **Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı**, II, 12, s.1363-1367.
- Giray, Ü. (1998), "Medyanın Dili ve İhlal Edilen Kurallar", **Radyo ve Televizyon Yayınlarında Türk Dilinin Kullanımı Tebliğler (1999)**, s. 229-236, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu, Ankara.
- Göneç, Ö. ve Göneç, A. Y. (2004), "Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri", **1. Uluslararası Çocuk ve İletişim Konferansı "Milenyumda Çocuk ve İletişim"**, s. 389-396, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- Günşen, A. (2006), "Ölçünlü Türkçede Yerleşme Sorunu", **Türkçenin Çağdaş Sorunları içinde (2. Basım)**, s. 165-204, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Güven, A. Z. (2011), "İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri", **Buca Eğitim Fakültesi Dergisi**, 29, s.121-133.
- Huber, E. (2008), **Dilbilime Giriş**, Multilingual Yayınları İstanbul.
- Işık, M. (Ed.), Erdem, A., Güllüoğlu, Ö. ve Akbaba, E. (2007), **Televizyon ve Çocuk**, Eğitim Kitabevi Yayınları, Konya.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (1998), **Türkçe Öğretimi**, Engin Yayınevi, Ankara.
- Kaya, K. ve Tuna, M. (2008), "İlköğretim Çağındaki Çocukların Sosyalleşmesinde Televizyonun Etkisi", **SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 18, s.159-182.
- Kurudayıoğlu, M. (2003/Bahar), "Konuşma Eğitimi Ve Konuşma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler", **Türklük Bilimi Araştırmaları Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı**, 13, s.287-319.
- Mutlu, E. (1999), **Televizyon ve Toplum**, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu, Ankara.
- Önkaş, N. A. (2010), "Türkçe Öğretiminde Teknoloji Kullanımı ve Kalıcı Öğrenme", **Eğitim Teknolojileri Araştırmaları Dergisi**, 1(2), s.9-10.
- Özbay, M. (2005), "Ana Dili Eğitiminde Konuşma Becerisini Geliştirme Teknikleri", **Journal Of Qafkaz University**, s.177-184.
- Özfirat, A. (1998), "Radyo Televizyon Yayınları ve Türkçenin Kullanımı", **Radyo ve Televizyon Yayınlarında Türk Dilinin Kullanımı Tebliğler (1999)**, s. 147-149. Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu, Ankara.
- Özkan, R. (2004), "Televizyonun Eğitimdeki Yeri ve Televizyon Dizilerinde Verilmek İstenen Mesaj", **Milli Eğitim**, 162, s.45-56.

- Özsoy, S. (1998), “Ölçünlü Dil ve Kitle İletişim Araçları”, **Radio ve Televizyon Yayınlarında Türk Dilinin Kullanımı Tebliğler (1999)**, s. 81-85, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu, Ankara.
- Pirim, O. (1996), “Medya ve Dil”, **Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı**, II, 12, s.1415-1417.
- Postman, N. (2004), **Televizyon: Öldüren Eğlence Gösteri Çağında Kamusal Söylem (2. Basım)**. (Çev. O. Akinhay), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) (t.y.). Arkadaşım TV. <http://www.rtukocuk.org.tr> adresinden erişilmiştir.
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) (t.y.). Radyo ve Tv’de Türkçe’nin Kullanımı. http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/DosyaIndir.aspx?icerik_id=22eda3f2-8b0d-4030-952b-6bbf89ac3a6f adresinden erişilmiştir.
- Sever, S. (2000), **Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme (3. Basım)**, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Sever, S., Kaya, Z. ve Aslan, C. (2006), **Etkinliklerle Türkçe Öğretimi**, Morpa Yayınları, İstanbul.
- Şamiloğlu, O. (1998), “Eğitim ve İletişim Dili Olarak Türkçe”, **Radio ve Televizyon Yayınlarında Türk Dilinin Kullanımı Tebliğler (1999)**, s. 159-163, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu, Ankara.
- Tandaççines, N. (2004), “Çocukluğun Kültürel Yabancılaşmasında Televizyon: İlköğretimde Dil Algılaması Üzerine Bir Örnek Olay”, **1. Uluslararası Çocuk ve İletişim Konferansı “Milenyumda Çocuk ve İletişim”**, s. 197-211, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- Taşer, S. (2000), **Konuşma Eğitimi (6. Basım)**, Papirus Yayınları, Ankara.
- Temizyürek, F. (2004), “Türkçe Öğretiminde Konuşma Eğitiminin Yeri ve Önemi”, XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler Sayısı, IV, s. 2769-2784, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Temizyürek, F. (2007), “İlköğretim İkinci Kademedeki Konuşma Becerisinin Geliştirilmesi”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, 40, 2, 113-131.
- Temizyürek, F., Erdem, İ. ve Temizkan, M. (2007), **Konuşma Eğitimi (1. Basım)**, Öncü Kitap, Ankara.
- Tombul, I. (2006), “Kültürel Yozlaşmanın Göstergesi Olarak Televizyonda Dilin Kullanımı: Televizyon Sunucuları Örneği”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Türkoğlu, A. (1983), “Eğitim Sistemimizde Televizyonu Kullanabilme Olanakları”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, 16, 2, s.175-193.
- Yıldız, C., Okur, A., Arı, G., ve Yılmaz, Y. (2008), **Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi**, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- Zülfikar, H. (2009), **Doğru Yazma ve Konuşma Bilgileri 1 (2. Basım)**, Zerpa Yayını, Ankara.